

ALEKSANDR FAYNBERG SHE'RIYATIDA XOTIRA, TABIAT VA ICHKI MINNATDORLIK POETIKASI

Zoirova Diyora Shavkat qizi

O'zbekiston davlat Jahon tillari universiteti talabasi

Annotatsiya.

Mazkur maqolada Aleksandr Faynbergning kuzgi manzara, yolg'izlik va ichki minnatdorlik ruhida yozilgan she'ri badiiy-falsafiy jihatdan tahlil qilinadi. Asarda tabiat tasvirlari orqali inson xotirasi, o'tmish bilan yuzlashuv va topilgan baxt onining qadrini anglash masalalari yoritiladi. She'rda sovuq yomg'ir, tund osmon, huvillagan dala va tinib-tinchimagan shamol obrazlari inson ruhiy holati bilan uyg'unlashib, lirik tafakkurning chuqur qatlamlarini ochib beradi. Tadqiqot davomida poetik makon, ramziy obrazlar va minnatdorlik motivining estetik ahamiyati tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Aleksandr Faynberg, tabiat obrazi, xotira, yolg'izlik, minnatdorlik, lirik tafakkur, ramziylik, poetik makon

Kirish.

Aleksandr Faynberg ijodi zamonaviy she'riyatda tabiat manzaralarini inson ruhiyati bilan uyg'unlashtira olganligi bilan alohida ajralib turadi. Shoir uchun tabiat — fon emas, balki ichki kechinmalarni ifodalovchi tirik makondir. Uning she'rlarida ko'l, yomg'ir, shamol, osmon va dala obrazlari inson xotirasi, yolg'izligi va umidlarini ifodalovchi ramzlarga aylanadi.

Mazkur she'r ham aynan shunday ruhda yozilgan bo'lib, unda tashqi sokinlik va ichki to'liqlinlar o'rtasidagi murakkab munosabat tasvirlanadi. G'amgin ko'l, bulutli yoz, sovuq yomg'ir va huvillagan makon orqali shoir o'tmish bilan yuzlashish, uni unutib bo'lmasligi va ayni damda topilgan baxtning qadriga yetish g'oyalarini ilgari suradi.

Ushbu maqolaning maqsadi — she'rni badiiy-obrazli va falsafiy jihatdan tahlil qilish, undagi tabiat va xotira uyg'unligini ochib berishdan iborat.

Tabiat manzaralari va ruhiy holat uyg'unligi.

She'ning ilk bandlaridayoq tabiat g'amgin va sokin holatda tasvirlanadi. "Tiniq ko'l", "tund, bulutli yoz", "ivigan tuproq" kabi obrazlar tashqi manzarani emas, balki lirik qahramonning ichki kechinmalarini aks ettiradi. Kuzga o'xshatilgan yoz fasli vaqt va holatning noaniqligini bildiradi.

Yalangliklarning titrashi, yomg'irda ivigan tuproq hayotdagi beqarorlik va ruhiy charchoqni ifodalaydi. Bu tasvirlar inson qalbining sezgir holatini kuchli poetik vositalar orqali ochib beradi.

Xotira va tinglash motivi.

She'rda eshitish va quloq tutish motivi muhim o'rin egallaydi. "Quloq tutdim meni izlagan / bargsiz butoq, xotir sasiga" misralari xotiraning tirik va chaqiruvchi kuch ekanini ko'rsatadi. Bargsiz butoq — o'tmish, yo'qotilgan davr ramzi bo'lsa, uning "sas"i insonni tinimsiz o'ziga chorlaydi. Bu yerda shoir shuni ta'kidlaydiki, o'tmishni unutgan inson hozirgi damning to'liq ma'nosini anglay olmaydi. Xotira — yuk emas, balki anglash manbai sifatida talqin qilinadi.

Yolg'izlik va sokin makon poetikasi.

She'rda tasvirlangan makon "olis, chekka, xilvat"dir. Bu joylar tashqi jihatdan huvillagan bo'lsa-da, ichki jihatdan boy va ma'noli. Qarg'alar, sovuq yomg'ir, namxush havo — bular yolg'izlikni kuchaytiruvchi unsurlar bo'lib ko'rinadi, ammo ular qo'rquv emas, qabul va sokinlik hissini uyg'otadi. Shoir yolg'izlikni iztirob emas, balki ichki suhbat uchun imkoniyat sifatida ko'rsatadi. Bu makonda inson o'zini va o'z baxtini aniqroq anglaydi.

Baxt onining qadri va minnatdorlik hissi.

She'ning muhim burilish nuqtasi — "Baxtiyorman uchratgan ondan, / Seni topib bergan fursatdan" misralaridir. Bu yerda barcha g'amgin tasvirlar ortidan ichki nur paydo bo'ladi. Sovuq, zulmat va yomg'ir fonida topilgan baxt ayniqsa qadrlı bo'lib tuyuladi.

Shoir baxtni shovqinli quvonch sifatida emas, balki sokin minnatdorlik holati sifatida tasvirlaydi. Kulrang kunchiqar, mudrayotgan ko‘l va uzoqqa uchib ketayotgan uchoq obrazlari hayotning davomiyligini va insonning shu oqimdagi o‘rnini anglatadi.

Poetik til va estetik ixchamlik.

Faynberg she‘rining tili sodda, ammo nihoyatda ta’sirchan. Ortiqcha bezaklardan qochilgan, har bir obraz aniq va vazmin. Ranglar asosan kulrang, bo‘z va sovuq ohanglarda bo‘lsa-da, ular ruhiy tozalikka xizmat qiladi.

She‘rning ohangi mulohazali, sekin va chuqur bo‘lib, o‘quvchini shoshirmaydi, balki fikr yuritishga chorlaydi. Bu jihat asarning estetik qiymatini yanada oshiradi.

Xulosa.

Mazkur she‘r Aleksandr Faynberg ijodida tabiat va inson ruhiyati uyg‘unligining yorqin namunasidir. G‘amgin manzaralar orqali shoir xotira, yolg‘izlik va topilgan baxtning qadrini yoritadi. Asarda o‘tmishni unutmaslik, hozirgi onni anglash va hayotga minnatdor bo‘lish g‘oyalari markaziy o‘rin egallaydi. She‘r shuni ko‘rsatadiki, eng sokin va xilvat damlarda inson o‘zining eng muhim haqiqatlariga yaqinlashadi. Faynberg poetik tafakkuri aynan shu sokinlikda o‘zining chuqur va umuminsoniy mazmunini namoyon etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Faynberg A. Tanlangan she‘rlar. Toshkent.
2. Lotman Yu. Badiiy matn poetikasi.
3. Baxtin M. Estetik faoliyat va so‘z.
4. Abrams M. H. Adabiy terminlar lug‘ati.
5. Eagleton T. Adabiyot nazariyasiga kirish.